

Szigeti Tamara

Az orgazdaság vizsgálata a Jászkun Kerületben (1844)¹

Az Adásvétel és Közösség címmel Szegeden megrendezett konferencia témáját a kutatásaim területét jelentő büntetőjog-történet oldaláról közelítettem meg, mégpedig az 1844. évben a Jászkun Kerületben megvalósult orgazda jellegű bűncselekmények voltak azok, amelyeket feldolgoztam, s amelyeket jelen tanulmányomban szeretnék részletesebben bemutatni.

Az említett bűncselekmény kiválasztásában az a szempont dominált, hogy a két jogterületet (a polgári jogot és a büntetőjogot) hogyan lehetne összekapcsolni az adásvételhez² kapcsolódó konferencia apropójából, még ha valamilyen nagyon vékony szállal is, mégpedig úgy, hogy az a kutatási területembe is tudjon illeszkedni. Így jutott a választásom az orgazdaságra, amelynek esetében annak van itt jelentősége, hogy a lopott áru „lappangtatása” mellett gyakran került sor azok pénzért történő eladására is, mely kapcsolódási ponttal eleget is teszek a konferencia témája adta követelményeknek is.

Az év kiválasztásánál az volt a leginkább meghatározó szempont, hogy az általam vizsgált időszakból egy olyan, viszonylag könnyen behatárolható intervallum kerüljön „gorcsó” alá, amely a szűk idő ellenére relatíve minél több orgazda bűncselekmény periratait öleli fel, hogy minél jobban alkalmas legyen következtetések levonására, elemzésre. Az 1844. évben az orgazdaság jelenlétének a Kerület többi bűncselekményéhez viszonyítva jelentős szerep tulajdonítható, hiszen az ebben az évben elkövetett 187 bűncselekményből 51 volt az orgazdaság valamely formája, amely a pereknek majdnem 30%-át teszi ki.

Itt szeretném megjegyezni, hogy a téma feldolgozását megnehezíti az a körülmény, hogy a szekunder irodalom tekintetében nem áll sok rendelkezésre a tudomásom szerint, mivel inkább eddig a 18. századi, illetve a reformkort követő időszak került a kutatók látókörébe az orgazdaságot illetően, így a jelen tanulmány megírásához ezeken túlmenően a primer levéltári források szolgáltak elsődleges kiindulópontként.

Jogforrások

Az itt elemzés alá vont periratokban a büntetések mértékének meghatározása szokásjogi alapokon nyugszik, nem találtam hivatkozást tételes jogforrásokra. Azt azonban mindenképpen megjegyezhetjük, hogy mint ahogyan a többi büntetőperben, itt is alapul szolgált az 1745-ös kiváltságlevél, az 1751-ben kiadott rendtartás, illetve az 1799-ben elfogadott 13 statumból álló Jászkun Statutum. Így a rendtartás szolgált alapul a bírák hatáskörének, illetékességének meghatározásához, a fellebbviteli rendszer szabályozásához, illetve ez hatalmazta fel a kerületeket, hogy maguk gondoskodjanak tömlöcökről, a szükséges

¹ Jelen kutatási eredmények megjelenését „Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával” című, TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 azonosítószámú projekt támogatja. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

² Az adásvétel már az ókorban is ismert szerződéstípusnak számított, amelynek korabeli szabályozásáról MOLNÁR Imre – JAKAB Éva: *Római jog*. (6. átdolgozott kiadás, Szeged 2012) című tankönyvének a 299-305. oldalain találunk ismertetést, elemzést. Az 1848-ig terjedő időszak kötelmi jogáról, annak történetéről HOMOKI-NAGY Mária: *A magyar magánjog történetének vázlatja* (JATEPress Kiadó, Szeged, 2010.), illetve *Az 1795. évi magánjogi tervezetek*. (JATEPress, Szeged 2004.) könyveiből kaphatunk mély ismereteket. A hatályos szabályozásáról, annak értelmezéséről, elemzéséről pedig bővebben BÍRÓ György (szerk.): *Szerződési alaptípusok*. (Novotni Kiadó, Miskolc 2003.) című művében a 32-57. oldalain olvashatunk.

eszközökről, s bűnügyi pereiket ítélik meg. Ennek szellemében rendelkezett a Jászkun Statutum többek között egyes perjogi és büntetőjogi kérdésekről.³

A kormányzati törekvések a „kiszabott büntetéseket illetően” már a 18. század utolsó harmadában kezdték elérni céljukat, mint ahogyan ezt Hajdu Lajos is megfogalmazza egyik munkájában⁴, így úgy gondolom, hogy ez a tendencia tovább tudott folytatódni a 19. században is, legalábbis ami a büntetékiszabást illeti. Az egyes törvényhatóságoktól folyamatosan kérték a jelentéseket a 18. század folyamán, a kormányzat így tudott megbizonyosodni arról, hogy rendelkezéseinek végrehajtását ellenőrizni tudja.⁵ Ugyanakkor azt is meg kell említeni, hogy a 18. század utolsó harmadában még „korszerűtlen” volt a büntető igazságszolgáltatás, s „az egész országra hatályos” jogszabályok is hiányoztak, de törekedett a kormányzat a „jogalkalmazás egységesítésére”.⁶

Mindezeket egybevetve, a jogforrások között, még ha utolsóként is, de szükséges említést tenni és ismertetni az aktuális helyeken az 1843-as büntető anyagi jogi javaslatnak a meglétét, szabályozását, mivel a megalkotása mérföldkőnek számított a jogalkotásban és a jogalkalmazásban egyaránt, tekintettel ennek kodifikációs előzményeire⁷ is, amelyek szintén nem kerültek elfogadásra, de úgy gondolom, hogy a reformkori joggyakorlat tanulmányozásához, megértéséhez, egy némiképp megvalósítható rendszer felállításához elengedhetetlen ennek ismerete, ahogy már Both Ödön⁸ is megkísérelte nyomon követni az összefüggéseket a gyakorlat és a javaslat között, így megalapozottnak tartom a fentebb vázolt problematikák kifejtésének fontosságát a jászkunok relációjában is, szem előtt tartva, hogy kiváltságos kerületről van szó.

Fogalom-meghatározás és a vád megjelölése

Az orgazdaság fogalmának⁹ meghatározását az egyik periratban¹⁰ a következőképpen találtam meg, amelyet egy, az alperes képviselőjében eljáró alügyész fogalmazott meg: „... az ellopott jószágot maga házájánál, tanyáján, vagy földjén takargató, és azt szükség esetében tulajdonosi

³ Az igazságszolgáltatás egyes kérdéseiről, a jászkunok által alkotott jogszabályokról sok információt találunk: BÁNKINÉ Molnár Erzsébet (szerk.): *Jogszabályok – jogszokások, Jászkunság kutatása 2005*. Bibliotheca Cumanica 6., Kiskunfélegyháza 2005., illetve szintén az ő keze nyomán *A Jászkun Kerület igazgatása 1745-1876*. Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága, Szolnok 1995. **műveiben**.

⁴ HAJDU Lajos: *Büntett és büntetés Magyarországon a XVIII. század utolsó harmadában*. Magvető Könyvkiadó, Budapest 1985. 112.

⁵ Uo. 13-14.

⁶ Uo. 13. és 52.

⁷ Az 1843-as javaslat előzményeiről, így az 1830-as tervezetről, illetve magáról a javaslatról BALOGH Elemérnek *Die ungarische Strafrechtskodifikation im 19. Jahrhundert* (Münster, LIT Verlag, 2010) művében olvashatunk bővebben.

⁸ „törvényjavaslatok szellemében szinte rendszeresen gondoskodik arról”, „hogy a tettes a sértettnek okozott kárt a lehetőség határai között” mindenképpen megtérítse, vagyon elleninél meg akár azon felül is. - BOTH Ödön: *Szeged Város büntetőbíráskodása 1848-ban*. In: Both Ödön: *Reform és forradalom. Egybegyűjtött írások Magyarország alkotmány- és jogtörténetéből 1790-1849*. Pólay Elemér Alapítvány, 2009. (továbbiakban: BOTH, 2009.) 196.

⁹ Az orgazdaságot hatályos szabályozásunk járulékos bűncselekménynek tekinti, meghatározását, szabályozását és a kiszabható büntetés mértékét JUHÁSZ Zsuzsanna - KARSAI Krisztina - MARÁZ Vilmosné - NAGY Ferenc - SZOMORA Zsolt - VIDA Mihály: *A magyar büntetőjog különös része* (szerk.: Nagy Ferenc, Hvgorac Kiadó, Budapest 2009.) című tankönyvében található a 632-636. oldalakon.

¹⁰ A gyakorlat bemutatásához, ismertetéséhez a Jász-Nagykun- Szolnok Megyei Levéltár (továbbiakban: JNSZML) periratanyagát hívom segítségül.

jogával védő embert szokás, közgyakorlat szerént, orgazdának nevezni”.¹¹ A gyakorlat az iratok tanúsága szerint ezt egészítette ki azzal, hogy azt is orgazdának tekintette, aki eladta, továbbadta a birtokába jogtalan módon került árut. A „takargató” kifejezés helyett a vád megjelölésében inkább a „lappangató” szó szerepelt, vagyis a lappangató orgazdaság egyértelműen a tartást, elrejtést jelenti ezekben a perekben, amelyet meg tudtak valósítani akár úgy, hogy a saját nyájuk közé vegyítették a lopott állatokat, tárgyak esetén pedig szalma vagy pelyva közé dugták a lopott árut. A fentebb ismertetett perirat fogalmából kiindulva elmondható, hogy csak a lopás útján megszerzett jószág magánál tartását tekintették orgazdaságnak, ahol az orgazda mintegy feltételezte a tulajdonosi jogai meglétét, illetve az az elkövetés is annak tekinthető az említett gyakorlat szerint, amikor ezen jószágokat, vagy azoknak valamely feldolgozott részét ellenérték fejében eladták.

A vád megnevezésében az egyes periratoknál találunk eltéréseket: így szerepel az iratokban a „lappangató orgazda” mellett a „gyanus orgazda”, de olyan is előfordul, amikor konkretizálják az elkövetés tárgyára is a bűncselekményt, így pl. lopott jószágot rejtegető orgazda vagy a 2 db lopott lovak kezelő gazdája, máskor pedig a tolvajlás mellett állapítják meg, vagy önmagában, egyéb konkretizálások nélkül, csak azt tüntetik fel, hogy orgazdaságot követett el. Egy ízben találtam olyan pert is a vizsgált évben, amikor rablás mellett is megállapították az orgazdaságot ugyanazon elkövetőre nézve.¹² A fent ismertetett fogalmat ezzel is kiegészítette a gyakorlat, mégpedig akképpen, hogy nemcsak az ellopott, hanem a rablással eltulajdonított értékre nézve is el lehetett követni az orgazdaságot.

Pontosabb fogalom-meghatározást az 1843-as büntető anyagi jogi javaslatban találunk, amelynek a XLII. fejezete foglalkozik az „orgazdaságról s a büntettnek be nem jelentéséről”. E szerint „A ki valamely büntett által szerzett vagyont, tudva hogy az büntett által szereztetett, mástól szándékosan átvesz és elrejt, vagy elhasznál, vagy elad, másnak megszerez, vagy abban részesül; úgy szintén a ki csődület esetében a bukottnak valamely vagyonát az 1839/40: 22. törvényczikk 33-dik §-ban körülírt módon kezére veszi s elrejt, orgazdának tekintik”.¹³ „Orgazdának tekintik továbbá az is, a ki valamely gonosztevőt, tudva hogy az büntettet követett el, a törvény súlyának elkerülésében, akár az által, hogy azt magához befogadta, vagy elrejtette, akár az által, hogy annak a rejtezésre, távozásra, vagy a szökésre módokat vagy eszközöket nyújtott, akár az által, hogy a büntettnek nyomait, vagy a bebizonyításnak eszközeit elrejtette, megrontotta, vagy megsemmisítette, szándékosan elősegíti.”¹⁴

Mint látható, az 1843-as javaslat már nem szűkíti le úgy a szabályt, hogy csak a lopás járulékos bűncselekménye lehet az orgazdaság, hanem „valamely büntett” által elkövetett cselekményből szerzett vagyon esetében is megvalósul.

Az elkövetett cselekmény

A jelen tanulmányban vizsgálendő bűncselekmények periratainak tanulmányozása során az elkövetési tárgyat illetően elmondható, hogy többnyire lopott állatokat rejtegettek, ezek közül is a ló volt többségben 1844-ben, illetve néhány alkalommal történt sertések, birkák, tehenek, ludak eltulajdonítása is. Egy olyan eset volt, amikor 13 pár részben új férfi és női csizmát és 8 pár csizmára való talpat tulajdonítottak el¹⁵, majd elrejtették, eladtak belőle két párat. Egy

¹¹ JNSZML: 34. füz., 2. kötet, No. 14.

¹² JNSZML: 34. füz., 2. kötet, No. 12.

¹³ FAYER László: *Az 1843-iki büntetőjogi javaslatok anyaggyűjteménye*. Újranyomott kiadás. Pytheas Kiadó, Budapest 2004. (továbbiakban: FAYER, 2004.) I. kötet, II. rész 93. – 411. §

¹⁴ Uo. 93. – 412. §

¹⁵ JNSZML: 34. füz., 1. kötet, No. 13.

alkalommal került sor pénz lopására¹⁶, majd annak több társukkal együtt történő elköltésére is, ahol a költségek társakat szintén orgazdaként ítélte el a törvényszék.

Az ellopott majd másnál megőrzésre került dolgok többségében előkerültek (így pl. az említett csizmák közül is 11 pár, bár részben viseltesen, részben pedig egerek által rágottan), de a lopott állatokat sok esetben feldolgozták, s úgy adták el a bőrét, a húsát pedig megették. Az említett pénzlopásnál a lopást egy szolgáló cseléd követte el, miután látta, hogy a pénzesládában a kulcsot benne felejtették, az elköltésben pedig két személy, köztük testvére is segített, bár állításuk szerint nem költöttek el annyi pénzt, amennyivel vádolták őket (bankjegyek és 500Ft váltópénz). A periratok között találtam egy olyan példát is, amikor az orgazda kezén talált lovat, mint gazdátlant, a Nagykun külön házi pénztárának javára rendelték eladni, vagyis az ebből befolyt pénz a Nagykun Kerületé lett.

Az orgazdaságot megállapították akkor is, ha csere történt¹⁷ a lopott áru és egy másik áru között, illetve volt olyan is, hogy bor árában adták el¹⁸ egyik tolvajtársuknak a lopott jószágot.

Az eljárás

Az eljárás a többi büntetőperhez hasonlóan 4 szakaszból állt ebben az időszakban: az előkészületi szakból, a törvényszék előtti eljárásból, a perorvoslati szakból, illetve a végrehajtási szakaszból. Itt a következőkben csak azokat az eltéréseket emelném ki, amelynek lefolytatása nem egyezik meg az összes büntetőperben. Így amit elsőként kiemelnék, az az a törvényszék előtti eljárásban, hogy az orgazdasággal vádolt személyek elleni perek szóban zajlottak, mivel írásbeli per csak a legalább 3 éves szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetén volt alkalmazandó, de lényegében tükrözte az írásbeli perek menetét, csak egyszerűsített formában, de „...sokkal keveseb alakisággal s az ügy rendesen a törvényszékegy ülésében befejeződött”¹⁹. A 3 kerület együttesen felállított törvényszéke volt az elsőfokú ítélkezési fórum büntetőperes esetében, amely Jászberényben, Félégyházán vagy Kunszentmártonon hozta ítéleteit, ahogy ez a periratokból számomra kivehetőnek tűnik.

Az orgazda vagy önmagában állt a bíróság előtt, de elterjedtebbek voltak a több alperest felsorakoztató perek. Ilyen esetek azok voltak, amikor az adott jószágot ellopó személlyel együtt indították meg az eljárást, s állapították meg, hogy milyen cselekmények történtek valójában. Szóbeli perekről lévén szó, a törvényszéken hozott ítélet ellen nem volt lehetőség fellebbezésre, csupán kivételesen, nemesek esetében kerülhetett rá sor.²⁰

Az általam vizsgált 1 évben a büntetés kiszabás mértékéről és mibenlétéről elmondható, hogy ebben a korszakban már ténylegesen a szabadságvesztés büntetések dominálnak a 18. század végén tapasztalható pénzbüntetések és megszégyenítő büntetések helyett²¹, noha a testi büntetéseket még általánosságban alkalmazták²², ha azonban nem volt elegendő bizonyíték az alperes ellen, „próbák hiánya miatt” felmentették²³, még akkor is, ha nem tudta kellő módon igazolni az alperes, hogy honnan származik a birtokában lévő jószág. Ha megállapították a bűncselekmény elkövetését, akkor kötelezték őket a károk megtérítésére is.

¹⁶ JNSZML: 34. füz., 1. kötet, No. 23.

¹⁷ JNSZML: 34. füz., 1. kötet, No. 15.

¹⁸ JNSZML: 34. füz., 1. kötet, No. 16.

¹⁹ BÓNIS György – DEGRÉ Alajos – VARGA Endre: *A magyar bírósági szervezet és perjog története*. 2. bővített kiadás, Zalaegerszeg 1996. (továbbiakban: BÓNIS – DEGRÉ – VARGA, 1996.) 175., 178-179.

²⁰ Uo. 179-180.

²¹ HAJDU, 1985. 112-113.

²² Uo. 225-229.

²³ „...az előadottak által – kellelileg nem igazoltatván – próbák hiánya miatt ez úttal a vád alól felmentetik...” – JNSZML: 34. füz., 1. kötet, No. 5.

Az 1843-as büntető anyagi jogi javaslat a következőképpen szabályozza a büntetés mértékét az orgazdaság tekintetében: „...büntetése mind a 411-ik, mind a 412-ik §§. eseteiben négy évi rabságig terjedhet; sőt midőn az eset körülményeiből kitűnik, hogy az orgazda bérért, haszonért, vagy különös gonosz indulatból követte el az orgazdaságot, a büntetés hat évi rabságig emelkedhetik: olyan orgazda pedig, ki haszonlesésből hivatalát vagy rendes kézi mesterségét használta az orgazdaság üzésére, nyolcz évi rabságig büntetethetik.”²⁴

A fentebb említett módokon elkövetett bűncselekményekkel szemben kiszabott ítéletek igen változatos képet mutatnak, amely összefügg az elkövetési tárggyal, az okozott kár értékével, illetve a büntetett előélettel is. A teljesség igénye nélkül szeretnék itt bemutatni néhány ítéletet, amelyek segítségével talán kicsit pontosabb képet lehet alkotni ennek a bűncselekménynek a megvalósulásáról és az ezekhez ítéletül kiszabott büntetések mértékéről. Harmath Mihályt²⁵ félévi rabságra ítélték például azért, mert egy lopott lovat 25 Ft-ért adott el, emellett 2x25 pálcaütésre²⁶ is, az elsőt az ítélet kihirdetésekor, a másodikat pedig a szabadulásakor.

Vele ellentétben kevesebbet kapott az a túrkevei alperes²⁷, aki tudva lopott sertéseket vásárolt 16 Ft-ért, illetve találtak nála egy lovat is, aminek az eredetéről azt mondta, hogy egyik gulyás hagyta ott neki. Őt negyedévi rabságra ítélték, a kezén talált lovat pedig, mint már korábban hoztam példaként, eladták, mivel gazdátlan jószágként tekintették, az ebből befolyt pénzt pedig a Nagykun Kerület házi pénztárába került.

Benke Miklós és Seres István²⁸, mint lopott csizmákat felvásárlók már kevesebb büntetést kaptak: az előbbi 1 hónapi áristomot, az utóbbi pedig csupán 25 pálcaütést kapott.

Csupán 25 illetve 20 pálcaütés volt a büntetése annak a két jászberényi ifjúnak²⁹, akik tudva lopott sötét pej paripa lovat vettek át és „elcsereberélték”. Itt azonban enyhítő körülmény lehetett az a tény, hogy a ló végül általuk visszakerült a tulajdonosához.

Azonban abban az esetben, ha az orgazdaság mellett maga követte el ugyanazon tárgyra nézve a lopást is, már súlyosabban volt büntetendő. Az egyik ilyen esetben³⁰ ¾ év szabadságvesztést szabtak ki. Abban a perben azonban, ahol a rablás mellett megállapították az orgazdaságot is, valamint visszaesőnek is tekintették az elkövetőt³¹, csupán fél évnyi rabságra ítélték.

Ez utóbbi két eset további kombinációjaként fordult elő a következő eset: Tasi Antalt és Szűts Józsefet fejenként, az ítélethirdetéstől számított 1 évi rabságra ítélték, valamint a károk megtérítésére, „mint már tolvajlásban más ízben is fenyített rossz emberek”, mivel két ökör, egy borjús tehén és két hámos ló ellopása mellett két lopott marhát is átvettek (orgazda cselekmény), valamint vallomásukból kiderült az is, hogy korábban együtt már követtek el lopást, amiért akkor 20 pálcaütést kaptak.³²

²⁴ FAYER 2004: I. kötet, II. rész 94.

²⁵ JNSZML: 34. füz., 2. kötet, No.12.

²⁶ Annak a magyarázatára, hogy két részben hajtották végre a pálcaütést, a következő törvényhelyet találtam: „...ezen testi büntetéssel az elítélt rab egy fertály esztendő lefolytában, ugyan azon egy ítéletnél fogva, csak egyszer fenyíttethessék, melly idő alatt ezen büntetés bár melly ürügy alatt se ismételtessék, sőt ha az egyszerre elveendő 25 ütéseknél a fenyítés súlyosabb volna, avval az elítélt rab csak fél évenként illettethessék.” – 1836. évi XVII. törvényezikk 2.§. <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=5162> (2012. 02. 10.)

²⁷ JNSZML: 34. füz., 1. kötet, No. 17.

²⁸ JNSZML: 34. füz., 1. kötet, No. 13.

²⁹ JNSZML: 34. füz., 1. kötet, No. 15.

³⁰ JNSZML:34. füz., 1. kötet, No. 23.

³¹ JNSZML:34. füz., 2. kötet, No. 21.

³² JNSZML: 33. füz., 6. kötet, No. 36. – Ennek a két elítéltnek a személye megegyezik a 34. füz., 1. kötet, No. 15. periratban vád alá helyezett személyekkel. A törvénykezési dátumokat megnézve, ez utóbbi volt az előzmény, amely miatt később visszaesőnek minősültek, s már súlyosabb büntetést szabtak ki rájuk.

A háromlovas lovas kocsi ellopásával, valamint ennek ellenérték fejében történő fuvarozásra való felhasználásával, illetve ezt követően a lovak elcseréléssel vádolt 5 alperes közül Hornyák Jánost vasban, közmunkában, szokott böjtöléssel a Rabmunkáltató Intézetben letöltendő 1 évi rabságra ítélték lopásért, Juhász Mihályt orgazdaságért a törvényhatóságnál letöltendő 1 hónapi fogságra, Varga Mátyást pedig 14 napi börtönre ítélték, illetve a károk megfizetésére. Ennek az ügynek a jelentősége még, hogy két személyt azért nem tudnak elítélni, mert az egyiknek a főtörvényszék jelen eljárásának idején épp az Egri Szentszék elé kellett járulnia, a másik pedig beállt katonának.³³

Az itt felvázolt perek, illetve a vizsgált év többi perét tekintve az a következtetés vonható le, hogy az állatokkal történő orgazdaság megítélése súlyosabbnak volt tekinthető, mint a tárgyi dolgok esetében. A lopott jószágok eladási ára és a büntetés mértéke között arányosságot véltem felfedezni, ám ez a pénzlopásnál, majd annak elköltésénél nem állt fenn. Olyan indokolást azonban ezidáig nem találtam – eltérően a 18. században tapasztalhatóaktól³⁴ –, ami arra utalt volna, hogyha áron alul adta el a lopott jószágot, akkor a vevőt megbüntették volna emiatt, akkor azonban, ha az eladó nem volt gyanús, s úgy adott el lopott árut, de rendes áron, az eladót felmentették volna.

Konzekvenciák

Összefoglalva elmondható a vizsgált évben elkövetett orgazda jellegű cselekményekről, hogy noha szokásjogként élt egy fogalom ennek a bűncselekménynek a meghatározására, jogtörténeti szempontból jelentős értéknek tekinthető, hogy ez írott formában ilyen módon fennmaradhatott, hiszen a perekben ezidáig nem találtam olyan leírást, amely hasonló fogalom meghatározást tartalmazott volna. Ezt pedig a gyakorlat, mint ahogyan az előző fejezetekben olvasható, folyamatosan bővítette, pontosította.

Az orgazda cselekményeket az akkori viszonyokhoz mérten tipikusnak mondható javak ellen követték el, amelyek a mindennapi gazdálkodó élet elengedhetetlen tartozékainak voltak tekinthetők, amelyek a gazdák értékes javait képezték. A vád megjelölésében annak megjelölése, hogy mire követték el az orgazdaságot, illetve az eltérő jelzőkkel illetett cselekmények azt támasztják alá, hogy jelentősége volt annak, hogy mi az elkövetési tárgy, illetve a fogalmi rendszer hiányát feltételezhetjük az eltérő jelzőknek a sokszor logikátlan használata miatt.

A Jászkun Kerület joggyakorlatában erőteljesen dominál ugyan a szokásjog megléte, főleg a büntetések mértékét illetően, azonban némi következetesség megfigyelhető annak ellenére, hogy talán még ebben az időben is valamelyest jellemző volt a 18. század utolsó harmadában is megvalósuló tény, miszerint „...a bíróság a pillanatnyi [...] érdekének megfelelően tevékenykedhetett”.³⁵

³³ JNSZML: 34. fűz., 1. kötet, No. 32.

³⁴ HAJDU, 1985: 226.

³⁵ Uo. 52.